Time: 2.30 Hours **Total: 75 Marks**

N.B.: 1. All Questions are Compulsory.
2. All Questions carry equal marks.
3. Figures to the right indicate marks.

Q1 A. Explain the term 'Apartheid' and assess the anti-apartheid movement. 15

OR

Q1 B. Describe the role of Nelson Mandela as a leader of Anti-apartheid movement.

Q2 A Examine the growth of the First Wave Feminist Movement in the major countries of the world. 15

OR

Q2 B. Analyse the Third Wave Feminist Movement.

Q3 A. How is Caste System in the Indian society looked upon as Tradition, Power and Humiliation? 15

OR

Q3 B. Describe the role of Ramaswamy Periyar in women emancipation.

Q4 A. Assess the Labour Movements in Pre-Independence India. 15

OR

Q4 B. Review the Tribal Struggle of Post Independent period.

Q5. Write Short Notes (Attempt ANY 3) 15

A. Martin Luther King, Jr.

B. Second Wave Feminism Movement in the United States

C. Mahad Satyagraha

D. Neo Marxist class theory

X51YF1294BX51YF1294BX51YF1294BX51YF1294B

(मराठी रूपांतर)

वेळ: २.३० तास **एकूण : ७५ गुण**

सूचना: १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
३. उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.

प्र. १ अ. 'वांशिक भेद' या शब्दाचे स्पष्टीकरण करा आणि वांशिक भेद विरोधी चळवळीचे मूल्यमापन करा. १५

किंवा

ब. वांशिक भेदभावविरोधी चळवळीचे नेते म्हणून नेल्सन मंडेला यांच्या भूमिकेचे वर्णन करा.

प्र. २ अ. जगातील प्रमुख देशांमधील स्त्रीवादी चळवळीच्या पहिल्या लाटेच्या वाढीचे परीक्षण करा. १५

किंवा

ब. स्त्रीवादी चळवळीच्या तिसऱ्या लाटेचे विश्लेषण करा.

प्र. ३ अ. भारतीय समाजातील जातीव्यवस्थेकडे परंपरा, सत्ता सामर्थ्य आणि मानहानी म्हणून कसे पहिले जाते? १५

किंवा

ब. महिला मुक्तीमध्ये पेरियार रामास्वामी यांच्या भूमिकेचे वर्णन करा.

प्र. ४ अ. स्वातंत्र्यपूर्व भारतातील कामगार चळवळींचे मूल्यमापन करा. १५

किंवा

ब. स्वातंत्र्योत्तर काळातील आदिवासी संघर्षाचे पुनरावलोकन करा.

प्र. ५. खालीलपैकी **कोणत्याही तीनवर** टिपा लिहा. १५

अ. मार्टिन ल्यूथर किंग (जूनियर)
ब . अमेरिकेतील स्त्रीवादी चळवळीची दुसरी लाट
क. महाड सत्याग्रह
ड. नव मार्क्सवादी वर्ग सिद्धांत

X51YF1294BX51YF1294BX51YF1294BX51YF1294B

Time- **2:30 Hours** **Total Marks**: 75

N.B.: 1.All questions are **compulsory**
2. All questions **carry equal** marks.

1) A) Describe the nature of Industrial Revolution

OR,

B) Discuss the nature and impact of American Revolution (1776)

2) A) Explain the various motives of early colonial expansion

OR,

B) Analyse the colonial control with reference to Asia.

3) A) Comment on Unification of Germany.

OR,

B) Write a detailed note on Zionist movement.

4) A) Write an essay on the nature of fascism

OR,

B) Enumerate the causes of decolonization process in Asia and Africa.

5) Write a Short notes on **(Any Three)**

a) Russian Revolution
b) Theories of Imperialism
c) Arab Nationalism
d) Cold war

****

X51YD027EAX51YD027EAX51YD027EAX51YD027EA

(मराठी रुपांतर)

वेळ –**२: ३० तास** एकूण गुण- **७५**

सूचना – १) सर्व प्रश्न **अनिवार्य** आहेत.
२) सर्व प्रश्नांना **समान** गुण आहेत.

१) अ)औद्योगिक क्रांतीचे स्वरूप वर्णन करा.

किंवा,

ब) अमेरिकन क्रांतीचे (१७७६) स्वरूप आणि परिणाम यावर चर्चा करा.

२) अ) सुरुवातीच्या वसाहतीक विस्ताराचे विविध हेतू स्पष्ट करा

किंवा,

ब) आशियाच्या विशेष संदर्भात वसाहतीक नियंत्रणाचे विश्लेषण करा.

३) अ) जर्मनीच्या एकीकरणावर भाष्य करा.

किंवा,

ब) झिओनिस्ट चळवळीवर तपशीलवार टीप लिहा.

४) अ) फॅसिझमच्या स्वरूपावर निबंध लिहा

किंवा,

ब) आफ्रिका आणि आशियातील निर्वसाहतीकरण प्रक्रियेची कारणे विशद करा.

५) टिपा लिहा (**कोणत्याही तीन)**

अ) रशियन राज्यक्रांती
ब) साम्राज्यवादाचे सिद्धांत
क) अरब राष्ट्रवाद
ड) शीत युद्ध

****

X51YD027EAX51YD027EAX51YD027EAX51YD027EA

Time: 2:30 hrs. **Marks: 75**

Note: 1. All questions are compulsory.
2. All questions carry equal marks.
3. Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1. Answer **Any Two** of the following. (15 Marks)
a) Analyse the relationship between Economic growth and environment.
b) Discuss the Limits to growth theory in brief.
c) Explain the Environmental Kuznets Curve.

Q.2. Answer **Any Two** of the following. (15 Marks)
a) What are the types of environmental goods and services?
b) Explain the term economic efficiency with the help of diagram.
c) Discuss the role of institutions in environmental protection.

Q.3. Answer **Any Two** of the following. (15 Marks)
a) Describe the four steps of Life Cycle Assessment.
b) What are the causes of global warming?
c) Discuss the causes and effects of air pollution.

Q.4. Answer Any Two of the following. (15 Marks)
a) What are the main concerns about using market based instruments (MBI's)?
b) Explain the deposit refund system (DRS).
c) Discuss the highlights and key issues of the Rehabilitation and Resettlement Bill, 2007.

Q.5. Write short note on any three. (15 Marks)
a) Concept of Green Accounting.
b) Types of externalities.
c) Five major greenhouse gases.
d) Concept Environmental Standards.

*****

X51Y2077A6X51Y2077A6X51Y2077A6X51Y2077A6

(मराठी रुपांतर)

वेळ: २:३० तास **गुण: ७५**

सूचना : १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
३. आवश्यक तेथे व्यवस्थित आकृती काढा.

प्र.१. खालीलपैकी **कोणत्याही दोन** प्रश्नाची उत्तरे द्या. (१५ गुण)

अ) आर्थिक वृद्धी आणि पर्यावरण यांच्यातील संबंधांचे विश्लेषण करा.

ब) वृद्धी सिद्धांताच्या मर्यादांची थोडक्यात चर्चा करा.

क) पर्यावरणीय कुझनेट्स वक्र स्पष्ट करा.

प्र.२. खालीलपैकी **कोणत्याही दोन** प्रश्नांची उत्तरे द्या. (१५ गुण)

अ) पर्यावरणीय वस्तू आणि सेवांचे प्रकार कोणते आहेत?

ब) आकृतीच्या मदतीने आर्थिक कार्यक्षमता ही संज्ञा स्पष्ट करा.

क) पर्यावरण संरक्षणातील संस्थांच्या भूमिकेबद्दल चर्चा करा.

प्र.३. खालीलपैकी **कोणत्याही दोन** प्रश्नांची उत्तरे द्या. (१५ गुण)

अ) जीवन चक्र मूल्यमापनाच्या चार पायऱ्यांचे वर्णन करा.

ब) जागतिक तापमानवाढीची कारणे कोणती आहेत?

क) वायुप्रदूषणाची कारणे आणि परिणाम यांची चर्चा करा.

प्र.४. खालीलपैकी **कोणत्याही दोन** प्रश्नांची उत्तरे द्या. (१५ गुण)

अ) बाजारआधारित उपकरणे (MBI's) वापरण्याबाबत मुख्य चिंता काय आहेत?

ब) ठेव परतावा प्रणाली (DRS) स्पष्ट करा.

क) पुनर्वसन आणि पुनर्स्थापना विधेयक, 2007 चे ठळक मुद्दे आणि मुख्य मुद्द्यांची चर्चा करा.

प्र.५. खालीलपैकी **कोणत्याही तीन बाबींवर** थोडक्यात टिप लिहा. (१५ गुण)

अ) हरित लेखा ची संकल्पना

ब) बाह्यत्वाचे प्रकार.

क) पाच प्रमुख हरितगृह वायू.

ड) पर्यावरणीय मानकांची संकल्पना.

****

X51Y2077A6X51Y2077A6X51Y2077A6X51Y2077A6

Time: 2½ Hours **Marks: 75**

N.B.: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of map stencil is allowed.
4) Draw sketches and diagrams wherever necessary.

Q. 1. A) Explain the internal and external causes of climate change. **15**

OR

B) Describe evidence and indicators of climate change. **15**

Q. 2. A) Write the meaning of global warming. Describe global warming from a historical perspective. **15**

OR

B) Explain how global warming affects natural ecosystems. **15**

Q. 3. A) Discuss the initiatives to combat climate change at the global level. **15**

OR

B) Explain the concept of carbon footprint. Elaborate on the methods of calculating carbon footprint. **15**

Q. 4. A) Explain India's approach to climate change at global and national levels. **15**

OR

B) Describe the impacts of climate change on India. **15**

Q. 5. Write short notes **(Any Three)** **15**

A) Quaternary climate changes
B) Greenhouse gases
C) Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)
D) National Action Plan on Climate Change

****

X51Y221AC4X51Y221AC4X51Y221AC4X51Y221AC4

[मराठी रूपांतर]

वेळ: २ तास ३० मिनिटे **एकूण गुण: ७५**

सुचना: १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील संख्या पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास अनुमती आहे.
४) आवश्यकतेनुसार रेखाटने आणि आकृत्या काढा.

प्र. १. अ) हवामान बदलाची अंतर्गत आणि बाह्य कारणे स्पष्ट करा. **१५**

किंवा

ब) हवामान बदलाचे पुरावे आणि निर्देशकांचे वर्णन करा. **१५**

प्र. २. अ) जागतिक तापमान वाढीचा अर्थ लिहा. जागतिक तापमान वाढीचे ऐतिहासिक दृष्टीकोनातून वर्णन करा. **१५**

किंवा

ब) जागतिक तापमान वाढ नैसर्गिक प्रणालींना कसे प्रभावित करते ते स्पष्ट करा. **१५**

प्र. ३. अ) जागतिक स्तरावर हवामान बदलाचा मुकाबला करण्याच्या उपक्रमांची चर्चा करा. **१५**

किंवा

ब) कार्बन फूटप्रिंटची संकल्पना स्पष्ट करा कार्बन फूटप्रिंटची गणना करण्याच्या पद्धती .विशद करा. **१५**

प्र. ४. अ) जागतिक आणि राष्ट्रीय स्तरावर हवामान बदलाबाबत भारताचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा. **१५**

किंवा

ब) भारतावरील हवामान बदलाच्या परिणामांचे वर्णन करा. **१५**

प्र. ५. टिपा लिहा. **(कोणत्याही तीन)** **१५**

अ) क्वाटरनरी काळातील हवामान बदल

ब) हरित गृह वायू

क) हवामान बदलाशी संबधित आंतरशासकीय पॅनल (IPCC)

ड) हवामान बदलावरील राष्ट्रीय कृती योजना (NAPCC)

****

X51Y221AC4X51Y221AC4X51Y221AC4X51Y221AC4

समय : २:३० घंटे **पूर्णांक : ७५**

सूचना : १. सभी प्रश्न अनिवार्य है |

२. सभी प्रश्नों के लिए अंक समान है |

३. उत्तर पत्रिका में प्रश्न क्रमांक व उप क्रमांक अवश्य लिखें |

प्रश्न १. निम्न लिखित में से किन्ही दो अवतरणों की संदर्भ सहित व्याख्या कीजिए | **(३०)**

(क) "बहुत कुछ देखा है, बहुत कुछ पढ़ा हैं | लेकिन यह सब झूठ है | सच इतना ही कि प्रेम के भार से भारी रहकर जो जीवन के मूल में पैठा है, वह धन्य हैं |"

(ख) "आजादी के आन्दोलन में पड़कर लगा कि मैं बँधा नहीं हूँ, खोल रहा हूँ और खुल रहा हूँ | वहाँ से क्या-कैसे मोड़ खाता हुआ मेरा जीवन अब यहाँ तक आया है |?"

(ग) "सोचने लगी कि यही उसका भाग्य है | घर में एक वह है और उसका काम | काम ही एक संगी है | एक रोज इसी में मर जाना है | बाकि तो सब बैरी हैं | मुझे तो मौत आ जाए तो भला !"

प्रश्न २. निम्नलिखित दीर्घोत्तरी प्रश्नों में से किन्ही दो के उत्तर लिखिए | **(३०)**

(च) 'त्यागपत्र' उपन्यास की पृष्ठभूमि को विस्तार से समझाइए |

(छ) 'मुक्तिबोध' उपन्यास में सामाजिक दृष्टि से स्त्री-पुरुष संबंध को किस प्रकार से दर्शाया गया है, स्पष्ट कीजिए |

(ज) 'खेल' कहानी बाल मनोविज्ञान की श्रेष्ठ कहानी है | मूल्यांकन कीजिए |

प्रश्न ३. निम्नलिखित विषयों पर टिप्पणी लिखिए | **(१५)**

(त) 'त्यागपत्र' उपन्यास में अनमेल विवाह की समस्या |

अथवा

'त्यागपत्र' उपन्यास की पात्र – मृणाल बुआ |

(थ) 'राजश्री' का चरित्र चित्रण |

अथवा

'मुक्तिबोध' उपन्यास की विशेषताएँ |

(द) 'बाहुबली' कहानी की मूल संवेदना |

अथवा

'एक रात' कहानी के आधार पर जयराज का अंतर्द्वंद |

****

X51Y4E7814X51Y4E7814X51Y4E7814X51Y4E7814

Time: 2½ Hours **Total Marks: 75**

Q. 1. Discuss the causes of French revolution 1789?
इ.स.१७८९ च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीच्या कारणांची चर्चा करा?

OR

Critically evaluate the domestic and foreign policy of Napoleon Bonaparte?
नेपोलियन बोनापार्टच्या अंतर्गत आणि परराष्ट्रीय धोरणाचे टीकात्मक परीक्षण करा?

Q. 2. Critically evaluate the effects of agrarian revolution?
कृषी क्रांतीच्या परिणामांचे टीकात्मक परीक्षण करा?

OR

Explain the consequences of the industrial revolution?
औद्योगिक क्रांतीचे परिणाम स्पष्ट करा?

Q. 3. Describe the process of unification of Germany?
जर्मनीच्या एकीकरण प्रक्रियेचे वर्णन करा?

OR

Comment on भाष्य करा

1. Crimean war क्रिमियन युद्ध
2. Russo-Turkish war रशिया-तुर्कस्तान युद्ध

Q. 4. Explain the consequences of world war-I?
पहिल्या जागतिक महायुद्धाचे परिणाम स्पष्ट करा?

OR

Explain the causes of the Russian revolution of 1917?
इ.स. १९१७ च्या रशियन राज्यक्रांतीची करणे स्पष्ट करा?

Q. 5. Write short notes (any 03) संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही ०३)

1. Congress of Vienna concert of Europe विएन्ना परिषद
2. Development of Marxist socialism मार्क्सवादी समाजवादाचा विकास
3. Greek war of independence ग्रीक स्वातंत्र्य युद्ध
4. Paris peace conference पॅरीस शांतता परिषद

X51Y239C9EX51Y239C9EX51Y239C9EX51Y239C9E

[वेळ : २.३० तास] **[गुण : ७५]**

कृपया तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे का ते तपासा.

सूचना : १. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२. अंतर्गत पर्याय लक्षात घ्या.
३. प्रश्नासमोरील अंक गुण दर्शवितात.

प्र. १ **अ.** 'महानगर' ही संकल्पना स्पष्ट करुन 'महानगरीय संस्कृतीचे ' विशेष व वेगळेपण नमूद करा. **१५**

किंवा

ब. 'महानगरीकरणाची प्रक्रिया' समजावून देऊन 'महानगरीय' म्हणून दिसणा-या वेगळ्या अनुभवविश्वाचे चित्रण करा.

प्र. २ **अ.** महानगरीय जाणिवांचे व महानगरातील समस्यांचे चित्रण साहित्यातून कशा पद्धतीने होते ते साधार सांगा. **१५**

किंवा

ब. महानगरीय साहित्यातून मांडल्या गेलेल्या विषयांचा व अनुभवविश्वाचा धांडोळा घ्या.

प्र.३ **अ.** 'भाऊ पाध्ये यांच्या श्रेष्ठ कथा' मधून 'लग्नसंस्थेसंबंधी' येणाऱ्या आशयसूत्रात्मक विविध कथांचा परिचय करून द्या. **१५**

किंवा

ब. "जयंत पवार यांचे 'काय डेंजर वारा सुटलाय' हे नाटक महानगरीय नाटक आहे" या विधानाची साधक बाधक चर्चा करा.

प्र.४ प्रत्येक गटातील **एक टीप लिहा.** **१५**

अ. १) कालपरत्वे बदलणारे महानगरीय जीवन

किंवा

२) शहरीकरण- संकल्पना व स्वरूप

ब. १) महानगरीय साहित्यातील पात्रचित्रण

किंवा

२) महानगरीय साहित्यातील वातावरणनिर्मिती.

X51Y218592X51Y218592X51Y218592X51Y218592

क. १) भाऊ पाध्ये यांच्या कथेतील कुटुंबसंस्था विषयावरील भाष्य

किंवा

२) 'काय डेंजर वारा सुटलाय' नाटकातील पात्रचित्रण

प्र. 5 **थोडक्यात उत्तरे लिहा. (प्रत्येक गटातील एक)** **१५**

अ. १) 'मुंबई : एक महानगर' या विधानाची यथार्थता स्पष्ट करा.

किंवा

२) महानगरीय जीवनाचे विश्लेषण करा.

ब. १) महानगरीय साहित्यातून मांडल्या गेलेल्या आशयसूत्रांची चर्चा करा.

किंवा

२) महानगरीय साहित्याचे भाषाविशेष नमूद करा.

क. १) भाऊ पाध्ये यांच्या कथांमधून येणाऱ्या विविध पात्रांचा परिचय करून द्या.

किंवा

२) 'काय डेंजर वारा सुटलाय' नाटकाचे भाषाविशेष नोंदवा.

****

X51Y218592X51Y218592X51Y218592X51Y218592

Time:2Hrs **Marks: 60**

Instructions:

1. Attempt all questions.
2. All questions carry equal marks.

Q.1. A) Examine the anti-apartheid struggle in the Afro-American countries in the 20th century.

OR

B) Assess the contribution of Nelson Mandela in Anti-Apartheid Movement in South Africa in the 20th century.

Q.2.A) Examine the demands of second wave of feminist movement.

OR

B) Draw the comparison between the first and second waves of the Feminist Movement in the Modern World.

Q.3.A) Discuss the concept of caste and understanding around it in India.

OR

B) Review Dr. B. R. Ambedkar's contribution in the upliftment of the Depressed Castes.

Q.4. A) Survey the nature of tribal movement in India.

OR

B) Shed light on the nature of labour movements in India.

****

X51YCDC4E7X51YCDC4E7X51YCDC4E7X51YCDC4E7

वेळ:२ तास **गुण :६०**

सुचना – १. सर्व प्रश्न सोडवा.

२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न १.अ) 20 व्या शतकातील आफ्रो-अमेरिकन देशांमधील वर्णभेदविरोधी संघर्षाचे परीक्षण करा.

किंवा

ब) 20 व्या शतकात दक्षिण आफ्रिकेतील वर्णभेदविरोधी चळवळीत नेल्सन मंडेला यांच्या योगदानाचे मूल्यांकन करा.

प्रश्न २.अ) स्त्रीवादी चळवळीच्या दुसऱ्या लाटेच्या मागण्यांचे परीक्षण करा.

किंवा

ब) आधुनिक जगातील स्त्रीवादी चळवळीच्या पहिल्या आणि दुसऱ्या लहरींमधील तुलना करा.

प्रश्न ३. अ) भारतातील जात या संकल्पनेची आणि त्याभोवतीची समज यावर चर्चा करा.

किंवा

ब) डॉ. बी.आर. आंबेडकरांच्या पिडीत जातींच्या उत्थानातील योगदानाचे पुनरावलोकन करा.

प्रश्न ४.अ) भारतातील आदिवासी चळवळीच्या स्वरूपाचे सर्वेक्षण करा.

किंवा

ब) भारतातील कामगार चळवळींच्या स्वरूपावर प्रकाश टाका.

****

X51YCDC4E7X51YCDC4E7X51YCDC4E7X51YCDC4E7

Time : 2 Hours **Marks 60**

Note- 1) All questions are compulsory.
2) All questions carry equal marks.

Q.1.Discuss the factors that led to the Industrial Revolution. 15

Or

Examine the causes of American War of Independence.

Q. 2.Trace the early Colonial explorations . 15

Or

Examine the mechanisms of Imperialism.

Q.3. State the important stages of the Unification of Italy. 15

Or

What role did Theodor Herzl play in the Zionist movement .

Q.4. Analyes the circumstances leading to the rise of Fascist Dictatorship in Italy. 15

Or

Write a detailed note on Cold War.

X51YCACFD0X51YCACFD0X51YCACFD0X51YCACFD0

वेळ २ : तास गुण ६०

सूचना १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र. १. औद्योगिक क्रांतीला कारणीभूत असलेल्या घटकांची चर्चा करा. 15

किंवा

अमेरिकन स्वातंत्र्य युद्धाच्या कारणांचे परीक्षण करा.

प्र.२. सुरुवातीच्या वसाहती शोधांचा मागवा घ्या. 15

किंवा

साम्राज्यवादी यंत्रणांचे परीक्षण करा.

प्र.३. इटालीच्या एकीकरणाचे महत्वाचे टप्पे सांगा. 15

किंवा

थिओडोर हर्झलने झियोनिस्ट चळवळीत कोणती भूमिका बजावली.

प्र.४. इटालीतील फॅसिस्ट हुकुमशाहीच्या उदयास कारणीभूत परिस्थितीचे विश्लेषण. 15

किंवा

शीत युद्धावर सविस्तर टिपण लिहा.

X51YCACFD0X51YCACFD0X51YCACFD0X51YCACFD0

Time: 2 Hours **Marks: 60**

NB: All questions are compulsory
All questions carry equal marks

Q.1.A) "Covid-19 pandemic opened analyses and insights into articulations of pandemic in film and literature." Comment with suitable illustrations

OR

Q.1.B) Discuss the factors responsible for the emergence of a genre called Pandemic literature and its impact on the writing and production of literature.

Q.2.A) Discuss in detail the relevance of Pandemic literature in the contemporary world analyzing some of the works you have learnt.

OR

Q.2.B) Analyze how Christina Rossetti's "The Plague" evokes the horror of the contagion as it spreads very fast .

Q.3.A) Explain the themes of love, loss and alienation in Mary Shelley's *The Last Man*

OR

Q.3. B) "Albert Camus' *The Plague* is a testimony of human resilience and response to catastrophe". Discuss

Q.4. A) Elaborate on Larry Kramer's play *The Normal Heart* as a poignant drama about the politics and prejudice around infectious disease.

Or

Q.4.B). Comment on how Naomi Wallace's play *One Flea Spare* deals with the clash of cultural, social, and sexual boundaries against the backdrop of 17th century plague in London.

****

X51Y645445X51Y645445X51Y645445X51Y645445

(Time: 2 Hours) **Total Marks: 60**

N.B: 1. All questions are compulsory.

2. All questions Carry equal marks

Q.1 Review the causes of French Revolution ?

OR

Write a detailed account of Napoleon Bonaparte's internal policy ?

Q.2 Write detailed information on Agricultural Revolution in Europe?

OR

Describe the causes responsible for industrial revolution?

Q. 3 Explain the stages of unification of Italy?

OR

Write detailed information on Crimean War ?

Q. 4 Discuss the reasons of World War I ?

OR

Explain the results of the Russian Revolution?

X51Y6403B2X51Y6403B2X51Y6403B2X51Y6403B2X51Y6403B2

(मराठी रूपांतर)

(वेळ : २ तास) **(एकुण गुण: ६०)**

सूचना : १. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र. १ फ्रेंच राज्यक्रांतीच्या कारणांचा आढावा घ्या ?

किंवा

नेपोलियन बोनापार्टच्या अंतर्गत धोरणावर सविस्तर माहिती लिहा ?

प्र.२ युरोपमधील कृषी क्रांतीवर सविस्तर माहिती लिहा ?

किंवा

औद्योगिक क्रांतीस जबाबदार कारणांचे वर्णन करा ?

प्र. ३ इटलीच्या एकीकरणाचे टप्पे स्पष्ट करा ?

किंवा

क्रिमियन युद्धावर सविस्तर माहिती लिहा ?

प्र.४ पहिल्या महायुद्धाच्या कारणांवर चर्चा करा ?

किंवा

रशियन राज्यक्रांतीचे परिणाम स्पष्ट करा

X51Y6403B2X51Y6403B2X51Y6403B2X51Y6403B2

(२ तास) **एकूण गुण : ६०**

(१) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. महानगरीय साहित्याचे स्वरूप स्पष्ट करून त्यांच्या जीवनशैलीचे विशेष सविस्तर लिहा. १५

किंवा

(ब) महानगरीय साहित्याचे तात्त्विक विवेचन करा.

२. (अ) दलित व ग्रामीण साहित्याच्या तुलनेत महानगरीय साहित्याचे वेगळेपण स्पष्ट करा. १५

किंवा

(ब) महानगरीय साहित्यातून व्यक्त होणारे अनुभवविश्व, घटना व भाषाशैली निवडक उदाहरणांच्या आधारे सविस्तर लिहा. १५

३.(अ) भाऊ पाध्ये यांची कथा नातेसंबंधातील ताणबाणे मांडते, या विधानाची सांगोपांग चर्चा करा. १५

किंवा

(ब) विस्थापन आणि स्थलांतर या गोष्टी 'काय डेंजर वारा सुटलाय ' या नाटकाच्या केंद्रस्थानी आहेत, संदर्भात चर्चा करा.

४.टिपा लिहा. (प्रत्येक गटातील एक) १५

'अ' गट

(१) महानगरातील बदलता मध्यमवर्ग

(२) एक महानगरीय संवेदन : परात्मता

'ब' गट

(१) महानगरीय जीवनशैली

(२) महानगरीय वातावरण - स्थलावकाश

'क' गट

(१) 'भाऊ पाध्ये यांच्या श्रेष्ठ कथां' मधील बेबी

(२) 'काय डेंजर वारा सुटलाय' सत्यविजय

*****

X51Y51DAD6X51Y51DAD6X51Y51DAD6X51Y51DAD6

Time- **2½ Hours** **Total Marks**: 75

N.B.: 1.All questions are **compulsory**
2. All questions **carry equal** marks.

Q1 (**a**) Discuss the process of integration of Indian princely states. **15**

OR

(**b)** Assess the features of Indian Constitution with special reference to fundamental rights.

Q2 (**a**) Analyse the Five Year Plans during the Nehru era. **15**

OR

(**b**) Examine the agrarian and industrial development during the post Nehru era.

Q3 (**a**) Describe the Women's Movement in Contemporary India. **15**

OR

(b) Discuss the Labour Movement in Contemporary India.

Q4 **(a)** Review the role of Indian Government in the Non Alignment Movement. **15**

OR

(b) Write an essay on the India's relation with USSR.

Q5 Write short Notes **(Any three)** **15**

a) Communalism
b) Nationalisation of Banks
c) Dalit movement
d) India and its Neighbours

X51Y5DA882X51Y5DA882X51Y5DA882X51Y5DA882

(मराठी रुपांतर)

वेळ –२½ तास **एकूण गुण-७५**

सूचना – १) सर्व प्रश्न **अनिवार्य** आहेत.

२) सर्व प्रश्नांना **समान** गुण आहेत.

१. **(अ)** भारतीय संस्थानिक राज्यांच्या एकीकरनाच्या प्रक्रियेवर चर्चा करा. १५

किंवा

(ब) मुलभूत अधिकाराच्या विशेष संदर्भात भारतीय सविंधानाच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांचे मुल्यांकन करा.

२. **(अ)** नेहरू युगातील पंचवार्षिक योजनांचे विश्लेषण करा. १५

किंवा

(ब) नेहरूत्तोर काळातील कृषी आणि उद्योगांच्या विकासाचे परीक्षण करा.

३. **(अ)** समकालीन भारतातील महिलांच्या चळवळीचे वर्णन करा. १५

किंवा

(ब) समकालीन भारतातील कामगारांच्या चळवळीवर चर्चा करा.

४. **(अ)** अलीप्ततातावादी चळवळीमध्ये भारत सरकारच्या भूमिकेचा आढावा घ्या. १५

किंवा

(ब) भारत आणि युएसएसआर (रशिया) यांच्यातील संबंधावर निबंध लिहा.

५. टिपा लिहा. **(कोणत्याही तीन)** १५

अ. जमातवाद

ब. बँकाचे राष्ट्रीयीकरण

क. दलित चळवळ

ड. भारत आणि शेजारील राष्ट्रे

X51Y5DA882X51Y5DA882X51Y5DA882X51Y5DA882